

Березовська О.В.

старший викладач, кафедра
ділової іноземної мови та
міжнародної комунікації,
Національний університет
харчових технологій

Никитенко О.В.

старший викладач, кафедра
ділової іноземної мови та
міжнародної комунікації,
Національний університет
харчових технологій

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ

У статті розглядається доцільність використання комп'ютерних технологій при проведенні тестового контролю для перевірки знань студентів, розглядаються різні види тестових завдань та їх особливості.

Ключові слова: комп'ютерні технології, тести, види тестів,
контроль рівня сформованості знань

В статье рассматривается эффективность использования компьютерных технологий при проведении тестового контроля для проверки знаний студентов, рассматриваются различные виды тестовых заданий и их особенности.

Ключевые слова: компьютерные технологии, тесты, виды тестов,
контроль уровня сформированности знаний

The article reveals the efficiency of computer technologies during testing student's knowledge, different kinds of tests and their peculiarities.

Key words: *computer technologies, tests, kinds of tests, level of knowledge assessment*

Сьогодні, умови навчання потребують від викладача використання ефективних прийомів та методів контролю і оцінки знань, умінь та навичок студентів. Питання удосконалення контролю при вивченні іноземної мови неодноразово розглядалися різними науковцями. Але, все одно проблеми перевірки і обліку знань, умінь та навичок, методики їх організації та проведення не втратили своєї актуальності. Останнім часом, на думку багатьох дослідників (С.Ю. Ніколаєва, І.В. Коломієць, Х.Дуглас Браун, Дж. Хант, М. Гронланд та ін.), методистів та викладачів, одним з найбільш ефективних способів контролю при вивченні іноземної мови є тест. Недарма використання тестів присвячені численні публікації в журналах «Иностранные языки в школе», «Іноземні мови» (наприклад: Володин М.В. Методика составления тестов; Горчев А.Ю. Методика тестового контроля навыков устной речи; Ляховицкий Н.В. Новый подход к проблеме контроля при изучении иностранных языков; Рабинович Ф.Н. Контроль на уроке иностранного языка; Рапопорт И.А. Прагматические тесты: сущность, специфика, перспектива; Фоломкина С.К. Тестирование при изучении иностранного языка). Актуальність дослідження: на думку більшості дослідників, які працювали над вивченням питань тестування, тестовий контроль є ефективною формою контролю, яка відповідає цілям контролю, вимогам що висуваються до нього, і забезпечує ефективну реалізацію всіх його функцій у процесі навчання іноземної мови.

Одним з найефективніших засобів контролю в навчанні іноземної мови вважається тест. У зарубіжній літературі під педагогічним або психологічним тестом часто розуміють процедуру, призначену для виявлення конкретного зразку поведінки (в нашому випадку – мовного), з якого можна зробити висновки про певні характеристики особистості.

Основна відмінність тесту від традиційної контрольної роботи полягає у тому, що він завжди припускає вимірювання. Тому оцінка, що виставляється за підсумками тестування, відрізняється більшою об'єктивністю і незалежністю від можливого суб'єктивізму вчителя, ніж оцінка за виконання традиційної контрольної роботи, яка завжди суб'єктивна, оскільки заснована на враженні вчителя, не завжди вільного від його особистих симпатій або антипатій по відношенню до того, або іншого учня. Головна відмінна риса тесту - об'єктивність, що гарантується вимірюванням, функція якого полягає в тому, щоб поставляти кількісну інформацію.

Максимально підвищити надійність вимірювання і валідність використання тесту можна якщо слідувати трьом основним етапам його створення:

- дати ясне і недвозначне теоретичне - науково-обґрунтоване визначення умінь, які треба перевірити;
- чітко визначити умову і операції, яких слід дотримуватися при проведенні тесту і спостереженні за його виконанням;
- кількісно визначити результати спостережень, з тим, щоб переконатися, що вимірювальні шкали, які використовуються, володіють всіма необхідними якостями.

Існують різні визначення поняття «тест» - від улюбленого виду контрольного завдання до набору завдань, які мають вигляд «множинного вибору». У зарубіжній практиці мовного тестування відмінності в трактуванні поняття test представляються як відмінності між поняттями «контрольна робота» взагалі як підстава оцінної думки і «контрольна робота», що припускає спеціально організовану перевірку знань, що цікавлять нас (знань, умінь, навичок).

Якість будь-якого вимірювального засобу, у тому числі і тесту, визначається в першу чергу показниками його надійності і валідності.

Показник надійності свідчить про те, наскільки послідовні результати цих

вимірювань. (Надійний тест повинен виключати випадковість того або іншого результату.)

Валідним вважатиметься тест, що вимірює рівень розвитку тих (і лише тих) умінь, навиків, знань, для вимірювання яких він призначався розробниками.

Валідність (практично в будь-якому вигляді) визначатиме правомірність інтерпретації результатів тестування. Очевидно, що застосування певного тесту в цілях, для яких він не був призначений, при складанні автоматично зробить його невалідним.

Тестування в навчанні іноземної мови проводиться для виявлення:

- рівня сформованості знань на певному етапі навчання або у певному виді діяльності;
- здібностей до певного виду діяльності;
- труднощів в оволодінні тим або іншим видом діяльності і можливих способів їх подолання.

Тестування є ефективним засобом організації контролю у навчанні іноземної мови. Тестовий контроль забезпечує успішну реалізацію мети і всіх функцій контролю, а також задовольняє вимоги, щодо якості контролю.

Тестовий контроль або тестування як термін означає у вузькому сенсі використання і проведення тесту, і в широкому – як сукупність етапів планування, складання і випробування тестів, обробки та інтерпретації результатів проведення тесту.

У навчанні іноземних мов застосовується лінгводидактичне тестування.

Лінгводидактичним тестом називається підготовлений відповідно до певних вимог комплекс завдань, які пройшли попереднє випробування з метою визначення якісних показників і які дозволяють виявити в учасників тестування рівень їх мовної або комунікативної компетенції та оцінити результати тестування за заздалегідь встановленими критеріями .

Основними показниками якості лінгводидактичного тесту є валідність,

надійність, диференційна здатність, практичність та економічність.

Вигідність характеристика тесту, яка показує, що саме вимірює тест і наскільки ефективно він це вимірює. Валідність тесту означає його придатність для визначення рівня володіння певними іншомовними мовленнєвими навичками і вміннями. Надійність – це необхідна умова валідності тесту. Надійність тесту визначається стабільністю його функції як інструмента вимірювання. Надійний тест дає приблизно однакові результати при повторному застосуванні.

Диференційна здатність - характеристика тесту, яка вказує на здатність даного тесту виявляти встигаючих і невстигаючих тестованих, тобто з достатнім і недостатнім рівнем володіння іншомовними навичками і вміннями.

Практичність - характеристика тесту, яка визначає :

- доступність та посильність інструкцій тесту і змісту тестових завдань для розуміння тих, хто виконує тест;
- простота організації проведення тестування в різних умовах;
- простота перевірки відповідей і визначення результатів та оцінки.

Економічність - характеристика тесту, яка передбачає мінімальні витрати часу, зусиль і коштів на підготовку тесту від планування до видання.

Лінгводидактичні тести бувають стандартизовані і нестандартизовані.

Стандартизований тест –це тест, що пройшов попереднє випробування на великій кількості тестованих і має кількісні показники якості. Підготовка такого тесту потребує ретельної підготовки та тривалого часу.

Стандартизовані тести супроводжуються паспортом, в якому містяться норми, умови та інструкції для багаторазового використання тесту в різних умовах .

Нестандартизовані тести розробляються самим викладачем для своїх студентів. Такі тести складаються на матеріалі конкретної теми для перевірки рівня сформованості певної навички або вміння.

Нестандартизовані тести застосовуються під час поточного контролю з

метою забезпечення зворотного зв'язку у навчанні іноземної мови.

Нестандартизовані тести не потребують визначення усіх кількісних показників якості. Але доцільно виявити в такому тесті дуже важкі і занадто легкі питання і замінити їх більш прийнятними. Для визначення важких або легких завдань користуються такою методикою: підраховують відсоток тестованих, які виконали завдання. Якщо лише 15% і менше тестованих правильно виконали завдання, воно може вважатися важким. Якщо 85% тестованих справились із завданням, воно вважається легким. Залежно від цілеспрямованості тести розподіляються на тести навчальних досягнень, тести загального володіння іноземною мовою, діагностичні тести, тести на виявлення здібностей до вивчення іноземної мови.

В середніх навчальних закладах для проведення поточного, рубіжного або підсумкового контролю використовуються тести навчальних досягнень, метою яких є визначення рівня навчальних досягнень учня в оволодінні іншомовною мовленнєвою діяльністю на певному ступені навчання.

Тестами загального володіння іноземною мовою є тести типу TOEFL (тест з англійської мови як іноземної (США), результати якого визначаються багатьма університетами англomовних країн при зарахуванні на навчання студентів-іноземців). Діагностичні тести використовуються з метою подальшого розподілу учнів по групах за рівнем підготовки з іноземної мови. Тести на виявлення здібностей до вивчення іноземної мови спрямовані на визначення конкретних індивідуально-психологічних особливостей учня з метою забезпечення їх своєчасного коригування та розвитку, що сприятиме успішності оволодіння мовленнєвою діяльністю. Кожне тестове завдання складається з інструкції, зразка виконання (іноді може бути відсутнім), матеріалу, що подається тестованому та очікуваної відповіді, яка планується розробником тесту як еталон/ключ. Відповіді фіксуються тестованим на бланку для відповідей під час проведення письмового тестування і записуються на плівку у процесі усного тестування.

Найпоширенішими завданнями під час тестування лексики можна назвати такі: Вставити пропущені слова в речення; До поданих слів дібрати антоніми (синоніми, омоніми); Вставити в речення правильне слово (одне із трьох); Назвати, що зображено на малюнках, використовуючи запропоновані речення; Розгадати кросворд; Перевірити, чи правильно названі предмети та виправити помилки; Описати малюнок, використовуючи слова; Продовжити діалог; Створити діалог за картинкою, використовуючи репліки; Скоротити/поширити репліки діалога; Доповнити речення; Прокоментувати ситуацію; Висловити своє ставлення; Відгадати слово; Поставити слова в логічній послідовності.

Для тестування граматики можна використати наступні завдання: Вставити пропущене слово; Розгадати кросворд, записуючи слова у множині (іншому часі, стані тощо); Дібрати пропущене модальне дієслово; Розташувати речення, враховуючи часову послідовність; Утворити похідні слова; Використати правильний прийменник; Використати потрібний артикль; Скласти речення за таблицею; Поставити питання до речення; Перебудувати речення за зразком; Доповнити речення; Заперечити наступні твердження; Прокоментувати дії тощо.

тестовий контроль є на сьогоднішній день Найпоширенішою формою контролю в галузі викладання іноземної мови. Тестування широко застосовується на всіх ланках навчання, починаючи з тренувального контролю і закінчуючи самопідготовкою.

Тестування має цілий ряд переваг: можливість охопити велику кількість студентів (всю групу або курс), використовуючи однаковий матеріал і однакові умови процедури тестування; економія аудиторного часу, що дуже важливо в немовних ВНЗ, де час на вивчення мови лімітований; зорієнтованість на сучасні технічні засоби навчання та використання комп'ютерних навчальних та контролюючих систем; збільшення об'єктивності педагогічного контролю, мінімізація суб'єктивного фактора під час оцінювання відповідей. Оскільки мета

тестування може бути різною, то тести поділяються на констатуючі, діагностичні та прогностичні. Констатуючі тести включають тести навчальних досягнень і тести загального володіння іноземною мовою. Для перевірки сформованості граматичних навичок та умінь використовують тести навчальних досягнень, метою яких є визначення рівня навчальних досягнень студентів у процесі оволодіння іншомовною компетенцією. Такі тести складаються у точній відповідності до програми або засвоєного навчального матеріалу і використовуються для здійснення поточного, рубіжного і підсумкового контролю.

Гнучкість та універсальність сучасних комп'ютерів, здатність вилучати, відшуковувати, зберігати та надавати з надзвичайно великою швидкістю та у надзвичайно короткий термін будь-яку за виглядом та змістом інформацію давно поставили питання про можливість його використання при вивченні іноземних мов.

На сучасному етапі доцільно проводити тестування з використанням комп'ютерної техніки. Досвід використання комп'ютерних технологій у процесі навчання свідчить, що завдяки застосуванню комп'ютерів під час занять можна виявляти резерви навчального процесу, особистості студента; збільшуються дидактичні можливості викладача. Комп'ютер має цілий ряд властивостей, які необхідні для ефективної організації процесу навчання. Серед них виділяють: великий обсяг пам'яті, що дозволяє зберігати і відтворювати великий об'єм навчального матеріалу; здатність комп'ютера не лише фіксувати, але й аналізувати відповіді студента; можливість фіксувати час, що витрачається на виконання певного завдання; надання комп'ютером допомоги студенту, якщо виникають труднощі під час вирішення поставленої перед ним проблеми.

Окрім того, комп'ютери істотно розширюють можливості індивідуалізації навчання й активізації пізнавальної діяльності учнів у навчанні іноземної мови, дозволяють максимально адаптувати процес навчання під індивідуальні особливості учнів. Кожен учень одержує

можливість працювати у своєму ритмі, тобто вибираючи для себе оптимальні обсяг і швидкість засвоєння матеріалу

Зрозуміло, що під час розробки та складання тестових завдань, необхідно дотримуватися певних правил. Тест має бути локально стандартизованим. В тесті має бути представлений узагальнений матеріал з усіх тем, що вивчались студентами в даний період навчання. Всі завдання повинні бути збалансованими і рівноцінними за складністю. Час, що дається на складання тесту обов'язково повинен бути лімітованим. Тестові завдання повинні мати ситуативну основу і підсилювати мотиви учнів говорити, читати, слухати чи писати іноземною мовою. Завдання повинні бути сформульовані чітко, коротко, точно. Жодне з завдань не повинно бути підказкою для відповідей на подальші завдання. Варіантів відповідей на кожне завдання повинно бути, по можливості, не менше п'яти, а у вигляді невірних відповідей бажано використовувати типові помилки. Тестові завдання повинні бути спрямовані на перевірку інтегрованих умінь в різних видах мовленнєвої діяльності.

Варто наголосити на тому, що тестові завдання дозволяють перевірити лише обмежену частину знань і не можуть повністю замінити інші форми перевірки, хоча вони відкривають багато нових можливостей перед викладачем. Комплексне тестування допомагає визначити наступні характеристики володіння іноземною мовою: засвоєння значення мовних одиниць та їх розуміння; володіння семантичною валентністю слів і структур певної мови; вміння вибирати адекватні мовні одиниці і користуватися ними; володіння однозначністю та полісемією; навички диференціації комунікативних та не комунікативних форм та засобів мови; навички співвідношення особливостей діалогічного та монологічного мовлення; володіння модальними засобами мовного висловлювання; володіння формами питання і вміння ними користуватися в певних ситуаціях; володіння формами висловлювання заперечень або стверджень за допомогою іноземної мови та багато іншого.

Під час тестування вміння створювати мовне висловлювання, рекомендуються наступні завдання: Перекласти речення (текст) на іноземну мову; З непоширеного речення створити поширене; Скласти висловлювання із поданих слів; Прослухати речення рідною мовою та передати його зміст іноземною; Замінити два речення одним; Замінити в реченні виділене слово; Вибрати адекватний переклад речення із запропонованих; Перетворити список поданих слів на текст; Виправити помилки у тексті; Сформулювати питання, які стосуються твердження; Розгорнути текст і таке інше.

Список використаних джерел:

1. Биконя О.П. Використання текстового процесора у навчанні ділової англійської мови // Іноземні мови. – 2007. – № 1 – С. 33–38.
2. Денисенко М.В. Тестовий контроль рівня сформованості навичок і вмінь читання англійською мовою в учнів початкових класів. // Іноземні мови. - №1.–2003.–С. 33 – 39.
3. Дюканова Н.М. Проблеми застосування тестів під час вивчення іноземної мови // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Кол. авт. – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2007. – Вип. 46. – С. 26–31.
4. Рабинович Ф.М. Контроль на уроке иностранного языка.// Иностранные языки в школе - №1. – 1987. – С. 2 – 8.
5. Рапопорт И.А. Прагматические тесты: сущность, специфика, перспектива. // Иностранные языки в школе - №2 - 1985. – С. 18 – 24.
6. Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. - М., 1991. – 285 с.
7. Тарасова О. Зовнішнє тестування: передумови успіху. // Іноземні мови в навчальних закладах. - №1 .–2007.– С. 69–74.

Авторська довідка:

Березовська О.В. – Національний університет харчових технологій,
кафедра ділової іноземної мови, старший викладач

Тел. 067-797-82-05

Никитенко О.В. – Національний університет харчових технологій, кафедра
ділової іноземної мови, старший викладач

Тел. 067-789-35-10